

Jóska megbizonyosodik

— No hát akkó te nem gyüssz?

— Nem.

— Kint maradsz?

— Kint — feleli amaz és leül a szárkunyhó mellé.

— Hát akkó jó van. Én megyek — emeli meg a kalapját. — Jótcakát!

— Aggyon isten! — dörmögi az induló után, aki pipáját előretolva belekődött az őszi alkonyatba.

— Dohányt hozzá, meg masinát! — szólt Jóska az öccse után s kinyújtotta ültéből ballábát, hogy könnyebben a zsebhez férjen, amiből ügyyel-bajjal, lapos nyögések között, előrángatta a harisnyaszár dohányzacskót, meg a masinát. A pipa már kéznél van, még rendesen ki sem hült, de máris elő kell állítani, hadd szóljon. No de hát igaz is: mit csináljon az ember így egymagában? Pipaszó mellett mégis csak könnyebben elvan. Meg hát tudja a fene, mintha a gondolat is jobban kedvelné a pipafüstöt, amit magára borít, mint hazajáró lélek az ágylepedőt. Kiverte markába a még mindig szikrázó hamut, és ledobva rátaposott. Beleszelelt a pipába és nekifogott tömni. Nemsokáig billegette a rövid pipaszárat, mert úgy negyedig tömve bajsza alá tartotta és a pipába köpött, majd újból belemerítette a dohányba. Ezt azért csinálta, hogy bagót élesszen, amin majd hát elidőz lefekvés után, mivel úgy sem bír hamar elaludni.

— Hej, csak ne volna az embernek annyi gondja! Úgy kaparásznak a fejében mint a jóra való tyúkok söprögetés után a szemétdombon. Hiába vakarja meg az ember a fületövét, azokat ugyan ki nem kaparja onnét. — Fene ezt a pipát is, ez sem olyan, amilyennek kellene lenni — zsörtölődik. Nem hagy bagót egy istennek sem, úgy kell beleköpni, hogy mire a parázs odaér, rendesen ekészűjjön zápfogra valónak az alja.

A gyufa lobot vetett, a dohány parázslani kezdett a hatalmas szippantásoktól, melyek akkorákat cuppantak, mintha leragadt kubikoscsizmát húzgálna kifelé valaki a sárból. A nagy szívástól olyan fészkek keletkeztek a pofazacskók között, hogy szívesen vállalhatta volna akármelyik ökörszem teletésre.

— Na — kapta maga alá a lábait térde alatt átölelve s utána lekattintotta a kupakot. — Ptű! — köpött egy sündiszno-alakút át a térdén a pipa mellől, s az a bocskora fejére csattant. — Most már mehet a gondolat is! Hej, az asszony, az asszony... — sóhajtott egy mélyet s mégjobban csomóba szedte magát. A kupakszelelő lyukján át-átvillant a parázs. Mintha két kis tűzszem volna, melyek néha rányilnak a csillagos égre. Mélységes csönd mindenfelé. Minden kis nesz meghalatszik, mintha csak pár lépésre esne. Odébb a szomszédok még kötik a szárat. Úgy csörögnek vele, mintha egy farka birka szagatná. Valaki cirokért kiabál a terigetőknek. Káromkodik... Hangja visszafelesel a kukoricák közül: Egy női hang nótával erőlködik; valamit dudog, mint a beszorult dongó a köcsög aljára. A faluból lélekharang szava röpködött kifelé a mezőkre. Két verset húznak, alighanem asszony.

— Csönd csak! — szólnak a szárkötők a szomszédban. Mindenki megáll a munkával. Egy darabig teljes a csönd.

— Valaki letette a kanalat — mondja az egyik.

— Nem tudom, nem-e a Pistá felesége?

— Melyik Pistáé? — kérdik.

— Hát az izéjé, a hogyishivják má, ejnye no, a fene a nevit, itt forog a nyelven, oszt ki nem látom mondani. Az apja orenáncos volt.

— A Csömöré? — segíti ki valaki.

— Az, az, a fene egye meg.

— Mi volt a baja? — kérdik.

— Aszongyák, hogy a komájuk vót a dologban, oszt valamit csinát magának az asszony. Már az orvosok is lemondtak rúla.

— Szép menyecske vót — hagyja meg valaki. — Meg fiatal is vót. Fiatalabb, mint a Pista.

A kötés megint megindult, csörög a szár, mint amelyen nyomtatnak.

Jóska főlegyeneseedik, megkerüli a kunyhót, majd újból leül, egy kéve szárral emelve az ülését. Térdére könyököl, balmarkába fogva a pipaszárat.

Hm — gondolja magában — mégis csak... Hát hiába nő, fiatal volt az az asszony, akárcsak az övé. Igaz, hogy hát Viktus szentéletű, a Pista felesége meg nagyon hegyrehágó vót, isten nyugosztalja, de hát az asszonyállatot nem igen tapasztalja ki az embér. Lám-e, Csordás Tréza néni is má az ötvenediket tapossa, oszt még mindig ugyancsak markolázza az öreg Filó. Lehet, hogy a Viktus is a Miatyánk mögé bujtassa szeretőjét. Ki tudja? Nem-e kutya jár nálam is a kertben? Látott ő már kormosfülű fazekat. A mútkó is nagyon a biblia fölé vótak hajolva avvá a topojai zarándokka, aki házrul-házra jár téríteni. Aszongya, hogy az „idők végén vagyunk, feleim”. Olyan ékesen beszél ezeknek az asszony-nipsígeknek, hogy maj leverik egymást érte. A Csáki Panna is miatta jár az orvosshó, amióta a Baginé kiszaggatta a haját. Most aztán megbizonyosodhatott a főtámadásrú. Különösen, mikó Baginé le-fő rángatta hajánál fogva. No, hogy ammä igaz, erős egy asszony az mint a bika. Ez a kengyelfutó meg csak prédikál, prédikál, úgy hogy csak úgy habzik a szája. Így feleim, úgy feleim, már annyira telelocsogja az asszonyok fült, hogy minden dolguk elhanyagolják. Folyton csak imádkoznak, meg veszekednek, hogy kinek mekkora jusson a menyországú. Az ember egyebet se hall, ha otthon van, mint az örökös tüzesót, meg fődindulást, világvégit, meg valami sárkányt, amely csillagokat üt le a farkává. Reggeli utcasepréstől kezdve kapuzárásig mindig ez járja. Első a lelkiüdvük. A zember hogy bolonduljon, akár itt, akár otthon. Az ú lelke ráér a tisztálkodásra, majd akkó, ha az asszony kifürdötte magát. No hogy má ütet is húzza a teknő fölé az asszony, hogy körösztlökődjön meg, de hát csak má vínsígre nem ment el az esze. Még összejövetelet is akart náluk az asszony, ha erős lábom nem állt vóna. — Má, mondok, az én házambú nem csinállok cévét. Ott a Virág Julcsa, mennyetek ahhó, anná éjjel-nappal nyitva áll a kapu, az nem mén be, aki nem akar. Azután jó lesz, ha te sem mész, Viktus. Mert má hallottam egyet-mást a zarándokrú. Ne keverd magad rossz hírbe! — Ugyan mit hallott kend arrúl a szentéletű embrú? — támadt föl benne a zasszony. — Szent a szent neki; azt, hogy a Simonyiék Rozáját ott fagatta a kamrában a létra alatt, hogy aszongya: nem bűn az igaz megkivánás. A lány ríva panaszkodott az anyjának. No csak lettem vóna én a János, ott vágtam vóna el a nyakát a küszöbön a baltával...

Míg Jóska bátyánk effajta keverményeket rotyogtatott az üstökében, észre sem vette, hogy a szájában kialudt a pipa. De nem is igen törődött vele, annyira nekiadta magát a gondolatoknak, hogy gyanú kezdett kihajtani a szívében. Ez az istenátka, meg most is itt van a faluban. Bár szót volna a Misának, hogy lessen el arra feléjük, hogy mit csinál az asszony. Hogy az a nagyfogú ragya mé nem szaggassa szét ezt a zarándokot!

Né, né, majd még féltékeny leszó, Jóska! — pirongatta magát —, nem szégyellenéd? Mit szól az asszony meg a falu? Köllött kendnek fiatalasszony, hogy ne bírjon kend aludni miatta? Eh, gyerünk be a kunyhóba!

Fölkelt, odament a kunyhó szájához, és négykézláb bebújt. Megigazította fejelját a törözsákkal, levette akabátját. Azt is odahelyezte és belecsavarodott a subába. A pipát a feje mellé tette. Egészen megfélekedezett a bagóról. Nem esett neki jól semmi. Gondolatai nem hagyták nyugton. Már nagyon régen nem érezte magát így. Ami most nyugtalanítja, ez nem hozzá való. De hát mit tehet ellene? Föülült és a pipa után kotorászott. A markában langyosan ült meg a kiugrasztott bagó. Eldobta, tenyerét hozzátörölte a kunyhó oldalához. Szétcsapta magáról a subát, föllötötte kabátját és kibújt a kunyhóból. Egy darabig állt, nézelődött, majd pár kéve szárat a kunyhó szájára tett, rágyujtott és belelépett az éjszakába. Hiába, gondolta, itt egy szónak is száz a vége: meg kő bizonyosodni. Talán nem viszi el senki a kukoricát meg a motyót. Régge meg úgyis korán gyün. Búbiára lökte a kalapot és nagy léptekkel megindult a falu irányába. Nem volt messze hozzá, jó háromnegyed órai járás. Az idő még nem nagy lehet. Ilyenkor már korán este van. Mégcsak az előbb harangozták a hetet.

Ahogy a szőlőárokhoz ért, egy kóbor kutya ugatott rája. Átmászott az árkon és rátért a középútra. Léptei alatt csörgött a száraz fű. A hold még mindig nem akart följönni, pedig hát már itt volna az ideje. Az ég csodálatos kékjén elevenedtek a csillagok; úgy fénylettek, mintha meg lettek volna síkálva. Vadludak húztak el fő-

lötte kelet irányába. Az Újvidék felől érkező vonat belesikített az éjszakába, fékei fűtyültek, csikorogtak, ahogy megállt az állomáson. Nyolc óra — gondolta. Az első kunyhóhoz érve a csőszet még kint találta, aki tüzet élesztgetett a bogrács alatt. Odaköszönt neki és ment tovább.

— Te vagy, Jóska? — szólott utána a csősz.

— Én. — De nem fordult vissza, csak ment.

Minél közelebb ért a faluhoz, annál veszekedősebb kedve kerekedett. Má azt se bánná, ha ott találná a zarándokot az asszonyná. Legalább tromf volna a kezébe. A többit azután majd elintézné.

A szőlőkertben valaki dalolva vágta a szárat, kukoricát öntöttek a kocsiderekba, ami nagyot zördült. Szorgalmas ez a nép későn-korán. Nohogy sürget az idő is, addig, amíg jó.

A falu széléhez érve szomszédjába botlott bele, aki valahunnét hazafelé tartott.

— Hát adj isten, András!

— Adj isten, Jóska!

— No, kისzen vagytok?

— Éppen most lettünk kისzen. Mondok, majd szólok az Ignác bácsinak, hogy gyűhet korán a kocsit takarítani.

— Hazafelé gyűssz, szomszéd?

— Elősző majd emék talán a gazdáhó.

— A Viktus nincs még otthon, a zelébb mentek a gyülekezetbe — mondja András.

— Hová?

— A Csapóékhoz.

— Hogy az istennyila ütné meg má úket avva a gyülekezette! — dörmögött bele Jóska a puha ősz estbe. — Akko hát hiába mennék haza is. A kúcsot biztos evitte a Viktus.

— Hát hallod szomszéd — mondja András —, nekem hásszen mindegy, de én az én Bordámat nem engedném annak a széltolónak fölülni. Má nagyon sokat sugdosnak felüle. De jobb, ha az ember nem szól egy szót se...

— Mondtam má ennek az asszonynak, hogy hagyjon vele félbe, nem neki való az ilyesmi, de úgy látom, hogy beszélhet neki az ember, hogy megvirradt — tömködött bele meg-megcsukló ujjakkal a pipába Jóska. — No, rágyujtasz? — lebentette András felé a zacskót.

— Hát nem azé, hogy azé, szomszéd — tippentett egyet tömés közben András —, de fiatal a te feleséged. Ez a kengyelfutó meg elég jóvágású asszontérítő.

Mind a ketten hallgattak. A szó elakadt valahol mind a kettőjükben. Egyszerre lobbantak a gyufák, és sárga lángszoknyákban táncoltak a pipák tetején.

— Hát — szívott egy mélyet Jóska —, majd meglátjuk! No, megyek no. Szólok a kocsié.

Kilépett, András még utána szólott:

— Oszt ijenkó legínkedik, mikó az emberek munkában vannak. Aztán ne hogy megmond, hogy láttam regge tületek kigyünni.

Jóska nem szólott, mert nem is tudott volna. Egész a torkába ugrott a szíve s fejét elöntötte a vér. Még jó, hogy sötét volt és nem láthatta a szomszédja. Markában majdhogy össze nem roppant a pipa makkja az erős szorítástól. Zuhogósaikat lépve dobogott a vásártér felé, ahova Csapóék utcája nyílt. Gondolatai egymást kergették, össze-vissza bukfenceztek benne. Gazsi Gábor kocsmájában hangos volt az este. Egy mezítlábas cigány tamburálgatott odabenn, amikor Jóska bebotlott a küszöbön.

Négy ember üldögélt egy asztalnál, nyakukban lógó kukoricatörő zsákokkal. Pálinkáztak. Sarlójuk a lábuk mellett feküdt. Mikor Jóskát meglátták, mind a négyen elmosolyodtak. Egyik búbjára lökte a kalapját és odaszólt neki:

— Hát te nem vagy a gyülekezetbe?

— Nem — lépett Jóska a söntéshez s egy pálinkát kért. Úgy érezte hogy ezek tudnak valamit, amit ő még nem tud. Gagyogva bugyogott bele a pálinka, amiből egymás után ötöt leszopott. Fízetett és kifelé indult, a viláért rá nem nézve az emberekre, akik biztosan tudnak valamit.

Az utcára érve érezte a pálinka biztatását, aminek lángjánál a gondolatai is élesebbek lettek. Egyenest a Csapóékhoz vette az irányt. Minél közelebb ért, annál

jobban fölforrósodott benne, hogy megcsalja az asszony. Az alacsony kis nádas házból ájtatos énekszó szűrődött kifelé, mikor Jóska teljesen begyúlva a kapu elé lo-bogott. Zsebében megtapintotta a bicskát, ami helyett a kukoricafosztó cöveket ta-lálta. A hegyes vasdarab ingerlően szúrta meg hüvelykujját. Benyitott a folyosóra, melynek végéből egy kutya ugrott ki feneketlen pelyvaskosár fekhelyéből az ér-kező elé. A kutya megrázta magát és farkcsóválva kocogott elébe. Nem ugatott, kö-rülszaglászva fölneézett rá és elődalgott hátra az udvarba. Az oldalablaknál megállt és belesett a szobába, ahol huszonöt-harmincan lehettek hangos éneklések között, ami majd szétvetette a gerendás kis szobát. Viktus a zarándok mellett ült, föl-föl-neézett a szőke fiatalemberre, aki mártirábrázattal meredt a mennyezet felé, mintha túllátna rajta. Az éneknek éppen végeszakadt s a zarándok is leült szorosán Vik-tus mellé s a Bibliából kezdett magyarázni. Azt mondja, hogy „ki üdvözülni akar, hagyjon el mindenét és kövessen engem”. De ez azután több volt attól, mint amit Jóska bátyánk föl tudott volna fogni. Egy-két tántorgó lépéssel az ajtóhoz ért, amit úgy nyitott ki, hogy minden üvegje kihullott. Az asszonyokba belefagyott a lélek és a zarándok is talpra ijedte magát.

— A zanyátok cécózó hét...: káromkodta el magát Jóska s a sivalkodó, ré-mült asszonyok közé esett. Cövekje meg-megvillant jobbában s a zarándok felé nyúlkaált, kerges markai vészesen markoltak bele egy-egy sivalkodó asszonyba, akik testükkel fedték az ablakra kapaszkodott zarándokot, aki egy-kettő átrúgta magát rajta, a Bibliát is ottfeledve az asszonyokkal együtt. Pár perc alatt üres volt a kis ház, csak Viktus térdelt összekulcsolt kezekkel az ura előtt: egy mellbelökéssel nyomta földre az ember, pálinkás hangon szólva le hozzá:

— Te veled majd otthon számolok, ha hazamegyünk!

PECHÁN JÓZSEF

Rajz